

Precariedad al Paradís

el model Barcelona

Precarietat al Paradís: el model Barcelona

setembre 2016 — Editorial Segadores

segadores.alscarrers.org

Traducció de l'anglès per Ezuri:

Precarity in Paradise: the Barcelona model

28 de juny de 2015

<http://roarmag.org/2015/06/precarity-in-paradise-the-barcelona-model>

Imatge de la portada: Angel García

Maquetació: Raageggesey Hassan Aji

Precarietat al Paradís: el model Barcelona

Fusionant gentrificació, tecnologia, turisme i antiterrorisme, el model Barcelona de re-desenvolupament urbà ha encès la resistència popular

La ciutat de Barcelona evoca una gama d'imatges en contrast. Per moltes és coneguda com a una ciutat *guai* vora mar, famosa per la seva paella i el seu flamenco, a més de la seva rica vida al carrer. Però qualsevol que segueixi les notícies també recordarà les assemblees massives a places ocupades, protestes contra els desnonaments per impagament d'hipoteca, a més d'uns quants incidents amb greus disturbis, incloent una setmana de lluita ininterrompuda al carrer el passat mes de maig de 2014, la qual forçà que l'Ajuntament cancellés el desallotjament del Centre Social Okupat de 17 anys, Can Vies (un

fait accompli doncs l'edifici ja havia estat pres i l'equip de demolició incendiats per esvalotadores).

De fet, hi ha una relació íntima entre aquestes dues facetes tan distintes de la ciutat. El creixement econòmic continuat a Barcelona, malgrat la crisi que està martellejant l'Estat espanyol amb un atur que arriba al 26%, depèn d'un procés dinàmic de gentrificació que està refent violentament la ciutat. Lluny de mostrar-se com un cas típic de rejuveniment urbà, la renovació de Barcelona gaudeix d'inversió internacional i una forta planificació central, les quals desdibuixen les diferències tradicionals entre indústria i turisme, feina i lleure, bones feines i precàries; jugant així, de forma estratègica, amb els punts forts de la ciutat per convertir la crisi en bonança.

El model San Francisco

La “Marca Barcelona” —com sovint l'anomena el govern de la ciutat— és innovadora, però no és *sui generis*. El laboratori urbà original on el model que s'està desplegant ara a Barcelona prengué una forma reconeixible per primera vegada és San Francisco. Irònicament, fou probablement el reconeixement de San Francisco com a refugi dur i cru per a la cultura de carrer que el feu interessant per als *yuppies* de Silicon Valley. Al transcórrer

de les dècades, la contracultura fou convertida en capital cultural, i així, la ciutat esdevingué un pati de lleure per a les plantilles de Google, Facebook, Twitter i altres empreses de tecnologia de la informació.

Aquest parc, no obstant, no és la típica zona del sector dels serveis dissenyat per capturar els salaris distribuïts per un gran patró adjacent (com els pobles de bars i puticlubs que invariablement envolten les bases militars). Potser l'element més significatiu d'aquesta nova economia és el fet que el pati és, en primer lloc, un model productiu. Pensant en com d'intel·ligent i desprietat és el sector tecnològic, alguna persona realment creu que permetrien que hi existís un “estar fóra de la feina”? Lluny d'això: els dies de marcar la fitxa i marxar a casa han acabat.

Així com els telèfons mòbils augmenten vilment la productivitat de les treballadores forçant-nos a totes a estar permanentment disponibles, les treballadores del sector de tecnologies de la informació (d'ara en avant TI) estan sent concentrades cada vegada més a barriades culturalment estimulants on poden socialitzar-se amb altres *yuppies*, lluir els seus *gadgets*, i pensar conjuntament aplicacions noves com mai havien imaginat per a les darreres tecnologies. No estan sempre fent feina, però s'espera que s'emportin la feina a casa. Els patis on juguen, per tant, necessiten infraestructures de suport per a interactuar amb les noves aplicacions que componen una gran part de la producció econòmica actual, i necessiten també un encant social i cultural que faci excitants aquestes aplicacions, tant per a les seves dissenyadores com per a les seves consumidores. Aquestes poden incloure aplicacions per cites, per trobar restaurants i clubs de moda, per a connectar persones amb

aficions similars, etcètera. Una ciutat que no abasteixi un ample rang d'aficions, que no tengui una bona infraestructura i que no ostenti una cuina i vida nocturna de primer nivell no serà capaç d'atreure les ments joves més brillants, necessàries per al creixement en el sector tecnològic, ni les inspirarà a seguir produint durant tot el dia. Així com el treball i el lleure es fusionen, les produccions culturals, materials i intel·lectuals esdevenen indistingibles.

Com i per què va esdevenir San Francisco un model de pati? Sembla contradictori afirmar que foren la pobresa i la rebellia de San Francisco les qui atragueren als *yuppies*, donat que la gentrificació impulsada per les TI ha suposat una veritable neteja ètnica que ha matat o expulsat tot el que abans constituïa aquest aspecte de San Francisco. Però a aquestes altures és un aforisme que el capitalisme està ple de contradiccions. De fet, la cobdícia dels *yuppies* està dirigida de forma bastant natural cap a allò que mai no poden crear, només destruir.

En la seva novel·la de ciència ficció tecno-punk, *Count Zero*, William Gibson reflexiona sobre si les híper-riques poden en realitat ser considerades humanes. Independentment del veredict, no hi pot haver dubte en el fet que el capital és una força inhumana. Gairebé totes les grans innovacions musicals del darrer segle (malgrat esdevenir materials

per la producció econòmica, des del proveïment de clubs de jazz a les blanques riques als segells de hip hop) eren fruit de la gent pobra i oprimida que vivia al marge de la societat. Afirmaria que, en tots els àmbits, els marges i no el centre tendeixen a ser els llocs de creativitat cultural més gran. En marcat contrast, els llocs caracteritzats per la concentració del capital (pensa en els centres de

banca i assegurances com Frankfurt, Zuric, Charlotte, Toronto i Hartford) tendeixen a estar culturalment morts; els suburbis, els fills de la gran expansió financera americana, són infames justament per ser culturalment moribunds, i de fet és d'aquest cementeri del qual moltes treballadores de TI hi fugen.

Elles corren cap al que les tempta, però també cap al que mai podran entendre: zones contraculturals que desafien la legalitat i la conformitat. Al igual que tota conformista, aquestes *yuppies* volen creure que també són individus creatius i auto-realitzats. I es dediquen al major acte de conformisme: intenten crear i auto-realitzar-se amb eines oferides per les formes predominants d'expansió econòmica. En el procés adopten

el mite fonamental de l'emprenedoria: cobrar per fer el que t'agrada, com si el treball pogués ser quelcom a part d'una relació antagonista. A curt termini, aquest antagonisme és desplaçat sobre la classe de persones que realment mereixen crèdit per crear barris vibrants, però que en realitat són un poc massa desordenades, massa classe baixa, i massa il·legals per a la comoditat de les *yuppies*. Els habitants originals són expulsats, les barriades s'eixuguen i moren, i la recerca continua, des del Lower East Side a Brooklyn, des de Kreuzberg a Prenzlauer Berg i des de Mission a Oakland¹. La contracultura viva, radical i multiracial és trencada, separant a les radicals responsables i madures disposades a guanyar diners amb els seus ideals i entrar a la classe mitjana, de les cada vegada més marginades, les quals suporten una vida de rebel·lió i repressió com poden, sovint encarant estar sense casa o a la presó, addiccions i problemes mentals.

La gentrificació no es du a terme només amb la pujada del lloguer. La policia té un paper important a l'hora de “netejar la vida” de la ciutat. A San Francisco, la policia executà la mateixa ona represiva que travessà la resta del país. Com si *Dirty Harry*² servís de guió, empraren hipèrboles victimistes per inocular al públic la idea de que les criminals (una categoria que per suposat van deixar sense examinar) feien servir els seus

---

1. Barris totalment gentrificats seguits per barris en un fort procés de gentrificació, a Nova York, Berlin i el Bahia (San Francisco/Oakland) respectivament.

2. Una pel·lícula gringa de l'any 1971, en la que Clint Eastwood interpreta a un policia dur que ha de trencar la llei i “jugar brut” per poder parar (en aquest cas, matar) a un psicòpata (un home boig i femení) que abusa de les proteccions jurídiques per matar a dones i nens. La peli té lloc a San Francisco.

nombrosos drets i proteccions (una altra assumpció sense examinar) per tal de trepitjar a la societat i a la policia; en aquesta iniciativa els que defensen la llei i l'ordre foren ajudats de forma vociferant pels mitjans de comunicació. Amb aquests poders ampliats i acabats d'estrenar, la policia pogué dirigir la seva guerra contra el crim cap els elements més criminalitzats de la societat, la gent pobra i la de color, i determinar efectivament qui podia viure a una barriada i qui no.

Seria útil analitzar, almenys breument, el racisme que és integral tant a la gentrificació com a la legislació i el govern dels Estats Units. Crida l'atenció que el tipus de racisme que Google i companyia necessiten per a poder tenir el seu pati no és el racisme estàtic i vertical típic dels patrons immobiliaris “white flight” o la legislació i govern tradicionals

“don't let the sun set on you here”³. Per a ser econòmicament competitiu, Google i les altres empreses de TI han de ser capaces de reclutar poder mental no a nivell regional o nacional, sinó a escala mundial. Això vol dir contractar i ajuntar gent de països, entorns i races molt diferents. El tipus de racisme que requereix una operació tant delicada, amb harmonia a dalt i neteja ètnica a baix, és de fet la versió liberal de l'anti-racisme: la ceguera al color⁴. Cegant-nos front les històries racialitzades i les dinàmiques de poder, fent com si s'esborressin els llegats encara presents de l'esclavitud i del colonialisme per començar des de zero, la ceguera al color remarca no la raça *per se*, sinó altres senyals i trets relacionats per a determinar la inclusió i l'exclusió en el nou sistema. La intersecció de raça i classe pren una importància primària, implicant que la gent de color ha d'assenyalar efusivament que pertany o desitja pertànyer a la classe dominant per a poder guanyar-se l'aprovació dels vigilants de la llei, l'ordre i l'avenç econòmic, des de la policia a prestadors i ocupadors. Si la ceguera al color funciona, l'ocupador, els companys de treball i la zona immobiliària (dubto sobre si dir “comunitat”) acceptaran alguna persona de Bangalore ben vestida i

---

3. “White flight” fou el fenomen de fugida de famílies blanques de classe mitjana des dels centres urbans cap a suburbis de cases unifamiliars i hipotecades, creant un *de facto* segregació, tant al nord com al sud, a les dècades dels 50, 60 i 70 als Estats Units. “Don't let the sun set on you here”, “no estiguis aquí després de que es fa de nit”, és una expressió que indica les zones on persones no blanques s'enfrontaven amb el perill de linxament o altra violència si intentaren quedar-se.

4. En l'original, “color-blind”, una expressió quotidiana per comunicar la pràctica o pretensió de no fer cap diferenciació segon el color de pell d'una persona. Evidentment, és una pràctica que no dona importància ni a estructures ni a històries de racisme.

amb un grau d'enginyeria, mentre la persona negra sense sostre que ha viscut tota la vida en aquest carrer serà violentament exclosa. En ciutats on aquest model està en funcionament, es dóna molta importància a entrenar a la policia en sensibilitat cultural, precisament per a que aquestes policies no matin la gent de color equivocada.

La precarietat avantatjosa de Barcelona

Des de ja fa alguns anys, periòdics espanyols han estat parlant de “l'eix tecnològic” que lliga San Francisco, Barcelona i Israel. Aquest triumvirat però no ha assolit encara reconeixement internacional. Potències de llarg recorregut com Londres o Berlín poden ser vistes com les principals competidores per la tercera joia en la corona mundial de les TI. Mentrestant, no sembla que els dos gegants reconeguts acceptin altres rivals. Segons Jonathan Medved (cap executiu de la societat de capital risc israelita, OurCrowd), Silicon Valley⁵ i Israel constitueixen “un duopoli i la resta està menjant la nostra pols”. Naturalment, aquesta prognosi ombrívola no atura les ciutats d'arreu del món de competir per inversió internacional en TI. De cap manera la posició de Barcelona és segura, però l'elit de la ciutat ha fet una oferta convincent,

---

5. La regió, molt a prop de San Francisco, on diverses empreses TI tenen seus, centres de investigació i fàbriques.

desenvolupant una estratègia que juga amb els seus punts forts, enlloc d'intentar copiar cegament el model de San Francisco. El model que han posat en marxa podria demostrar ser influent per a altres ciutats, les fortunes de les quals estan lluny d'estar garantides, però que estan fent campanyes serioses pel capital internacional.

Durant dècades, Barcelona ha estat una ciutat on es podia esperar veure un enfrontament trillat entre indústria i turisme. Per una banda, la capital de Catalunya es des de fa temps el centre de manufactura indisputable d'Espanya. D'altra banda, estant al Mediterrani, ostentant una cultura de carrer viva i famosa per la seva cuina, la ciutat ha exercit una atracció en augment sobre el mercat del turisme, tant dins Europa com internacionalment.

Quin sector guanyaria? Al cap i a la fi, la indústria no aconsegueix les expectatives estètiques demandades d'un paradís turístic, i a més tendeix a crear llocs de feina estables i de llarg termini i expectatives de les treballadores que no són gens compatibles amb les necessitats de feina híper-precària del turisme.

La solució ha estat, per contrapartida, fusionar turisme i indústria, seguint el patró posat en pràctica al model de San Francisco, el qual fa el treball i el lleure indistingibles, tal i com ho fa amb la productivitat cultural, material i intel·lectual.

La infraestructura de transport és un clar punt de convergència, promovent tant indústria com turisme. L'aeroport de Barcelona és el

que més ràpidament està creixent de tota Europa, les línies de TAV que connecten la ciutat a Madrid i París han estat completats recentment— passant per damunt de les protestes de la gent local— i l'extens port és capaç de proveir a empreses navilieres iots de luxe i creuers (amb la part de més mal veure, com les funcions industrials, en gran part amagades darrere Montjuïc i més properes, casualment, a l'aeroport).

Gran part de la indústria contemporània de Catalunya està en la producció d'aliments. La regió no només ostenta en aquest sector de la major concentració de tot l'Estat espanyol, la seva capital és també el lloc on es celebra la segona fira de productes alimentaris més gran del món. I com moltes turistes saben, la gastronomia és una de les atraccions més grans de Barcelona. No importa que la paella sigui realment de València, o que les tapes en teoria es donin gratuïtament (ja que es considera de mala educació servir una beguda sense donar alguna cosa per mastegar), doncs les turistes, com a consumidores d'autenticitat, paguen per a que les menteixin. La indústria alimentària ha estat reconvertida en un complement als negocis de restauració, en augment.

La indústria automobilística catalana, la qual ostenta prop del 30% del total espanyol, està explorant lligams amb el sector tecnològic per a produir aplicacions de noves tecnologies per a automòbils. Amb el suport generós dels governs català i barceloní, estan desenvolupant cotxes elèctrics, mentre la ciutat expandeix la xarxa d'infraestructures necessàries per donar suport a aquests vehicles amb unes 300 estacions de carregament gratuïtes i públiques previstes al llarg de l'àrea

metropolitana, a més de les 150 estacions de carregament per a scooters ja col·locades. El sector privat està impulsant el desenvolupament d'apps d'interfície de TI (sent l'exemple més obvi d'apps per a trobar estacions de carregament, compartir vehicle, i aparcar).

Barcelona està canviant també la seva concepció del turisme. Les destinacions turístiques han optat habitualment per una estratègia parasitària, intentant seduir les famílies treballadores i les estudiants universitàries adinerades de localitzacions on la producció econòmica real té lloc (suposadament). Aquestes economies són totalment terciàries, dependents de la fortuna dels cicles econòmics en els quals no prenen part. Però enlloc d'esperar que les alemanyes o estatunidenques vinguin de vacances i resignar-se a la sequera cíclica de la temporada baixa, l'elit barcelonina està intentant cada cop més atreure turistes d'una casta diferent: els delegats de les fires de comerç, expatriats voluntaris, *yuppies* i les seves *startups*, i friquis de la tecnologia de vacances-feina.

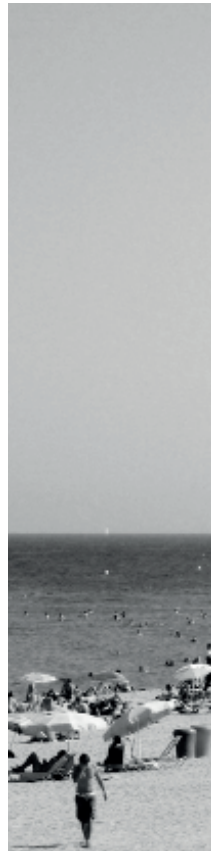
Barcelona no té cap Google, cap Apple, ni cap Facebook, i és poc probable que mai en creï un. Llavors, com pot esperar establir-se com a gegant del sector de les tecnologies de la informació? Jugant amb el seu capital cultural i l'avantatge de la precarietat. La ciutat té el que cal per atreure el capital intel·lectual. Amb platges, bon menjar, clima atractiu, una vida nocturna emocionant, una ampla gama de distraccions a l'aire lliure i una contracultura més exòtica i atractiva fins i tot que Berlín, Barcelona pot portar els *yuppies*. Però només amb treballadores del sector de les TI no n'hi ha prou per a crear una nucli dinamitzador de les tecnologies de la informació, raó per la qual l'elit de la ciutat s'està

construint un nínxol especial, i aquí és on el model Barcelona difereix del seu predecessor de Califòrnia. Amb un èxit en augment, Barcelona s'està establint com a un lloc ideal per la feina/lleure, complementant més que substituint els gegants existents.

El primer element són les fires de comerç. Aquestes trobades importants animen la xarxa de delegats globals d'una indústria determinada, permetent-los lluir els seus productes i establir nous contactes. Però també estan fetes per a que aquests delegats tinguin moments de diversió. Ningú no vol anar a una fira del comerç a Des Moines, Iowa. Barcelona no és només una ciutat dinàmica. És també un lloc de desenvolupament del sector TI i d'altres indústries. Barcelona és la ciutat número 1 en tot el món pel que fa a la quantitat de delegats que acull (de fet el 40% de les visitants que pernocten a la ciutat vénen per un esdeveniment internacional), i la tercera ciutat del món en el nombre de conferències internacionals acollides. La seva fira més important és la del Mobile World Congress (MWC), la qual és situa com la primera fira del comerç de mòbils i apps a nivell mundial. El congrés és font de ressentiment entre la població, i en els anys anteriors ha estat l'objectiu de protestes i fins i tot ha estat interromput per avalots. Tot i que molta gent cobra de l'activitat econòmica associada amb el MWC, cal entendre que les feines que es generen són sempre temporals i estressants, i que els milers de delegats que vénen ocupen la ciutat fent-se-la seva. Com qualsevol macro-esdeveniment, el congrés també implica una forta presència policial i mesures de seguretat extremes, imposades a barris adjacents i a la pròpia plantilla de treballadors. L'últim any la policia ha posat en una llista negra almenys a una dotzena de persones, les

quals ja havien estat contractades anteriorment com a treballadores de la fira, majoritàriament anarquistes i que no tenien antecedents penals, ni cap d'elles havia estat detinguda per quelcom que pogués presentar una preocupació legítima a la seguretat.

Nogensmenys els Mossos estan encarregats de la seguretat de la Fira i es reserven el dret a imposar qualsevol condició que desitgin. Per acollir una fira de comerç, una ciutat necessita una gran dosi de treball prescindible i precari. El MWC dona feina a més de dotze mil persones cada any, la majoria de les quals treballa poc més d'una setmana, sovint fent 14 hores diàries. Les úniques persones que treballarien en aquestes condicions són aquelles que viuen d'un mes per l'altre i que al no tenir un treball estable, han d'acceptar qualsevol feina que puguin aconseguir. Amb un atur juvenil al voltant del 50%, Barcelona té aquest tipus de mà d'obra. A més, les fires de comerç requereixen una ciutat amb molts hotels i un sector de serveis desenvolupat, amb un gran assortiment de restaurants i opcions d'entreteniment. A Barcelona, els restaurants són un dels majors ocupadors de gent jove, i el gremi d'hotels és un actor principal de l'economia local. La ciutat també té una gran concentració de treballadores sexuals, majoritàriament immigrants, i no es menciona sovint que molts delegats de les fires de comerç també vénen amb la intenció d'explotar aquesta mà d'obra.

Un segon element és el dels treballs-vacances. Treballar a distància és especialment comú en el sector tecnològic, i cada vegada més, treballar a distància no significa treballar des de casa, sinó des de qualsevol lloc que es tengui una bona connexió wifi. Resulta que l'Ajuntament de Barcelona fou un dels primers en instal·lar connexió sense fils a tota la ciutat, i la xarxa d'accés lliure aviat s'estendrà al transport públic. Molta gent ara ve a Barcelona durant un mes o dos per dividir el seu temps entre treballar des d'una cafeteria —o millor encara, des de la

terrassa de la cafeteria— i anar a discoteques o a la platja. Aquest sector en creixement està empenyent la proliferació de lloguers d'apartaments a curt termini, omplint els nombrosos pisos que han quedat buits després de la bombolla immobiliària de Barcelona. De fet, les hoteleres s'han sentit tan amenaçades per aquesta nova forma de residència a mitjà termini que estan exigint a l'Ajuntament que persegueixin tots els apartaments turístics il·legals (sense regular). Així, moltes noves empreses estan omplint el buit, especialitzant-se en aquests lloguers.

L'augment de la demanda estrangera d'immobles barcelonins ha suavitzat l'esclafit de la bombolla immobiliària i ha evitat que els preus dels lloguers baixessin massa –bones notícies per les propietàries i males notícies per les llogateres–. Fins ara, l'Ajuntament ha continuat finançant grans projectes d'infraestructures, impedit que la indústria de la construcció —abans una de les principals receptores de les inversions de capital a la ciutat— col·lapsés. Així i tot, enlloc de construir noves segones residències, la indústria actualment es centra en grans infraestructures i projectes de gentrificació desplegats dins el procés de planificació urbà de l'Ajuntament. L'administració de n'Ada Colau acabarà amb tot això? Molts dels contractes ja estan signats, i a part d'això, un alentiment de la construcció podria encendre de nou la crisi, ja que molta ocupació està fermada a través del procés de gentrificació en un cercle viciós que requereix que la ciutat es canibalitzi per a poder sobreviure.

Al costat de les fires de comerç i la feina-vacances hi ha els festivals culturals, els quals poden jugar un rol important a l'hora d'impulsar

l'expansió industrial i atreure gent productiva a fer vacances. Barcelona té més de 223 esdeveniments internacionals confirmats fins al 2021 i s'ha guanyat recentment, per davant Berlín, París i Roma, ser la nova seu del Hard Rock Festival. Presumeix de dotzenes d'esdeveniments esportius, musicals, artístics i festivals de teatre, fires artesanals, convencions sobre bricolatge, de cuina i enològiques, així com una xarxa de 43 mercats públics que reben més de 60 milions de visitants cada any (de fet, la 9ª International Public Markets Conference, amb representants de 120 ciutats, tingué lloc el passat mes de març a Barcelona).

El tercer element més important del nou turisme productiu són les *startups*. La revista “Wired UK” declarà la ciutat una de “les capitals més en boga d'Europa per a les *startups*”. Amb vuit universitats de prestigi (incloent dues de les tres millors d'Espanya) i una molt reconeguda escola de negocis (ESADE), Barcelona espera cultivar talent local, i amb les atraccions turístiques, atreure treballadores del sector tecnològic d'arreu del món que esdevinguin “expatriades voluntàries”, mudant-se a la ciutat un parell d'anys per a realitzar un projecte creatiu orientat als negocis. Amb els preus baixos i el suport de les institucions, la ciutat a captat empreses del sector TI de mercats saturats com és Silicon Valley. El cost per a viure és molt més baix, amb lloguers d'una cinquena part del preu que es habitual trobar a San Francisco, Nova York o Londres, de manera que els costos inicials per a una *startup* són alhora més baixos. I si el negoci s'expandeix i hi ha molta mà d'obra qualificada que cerca feina, les noves mans que arriben són barates. Segons un blog d'emprenedores expatriades, “l'expertesa tècnica [a l'Estat espanyol] pot costar una quarta del que costaria a Silicon Valley”.

L'Ajuntament encara està publicitant Barcelona com una "smartcity", un lloc on les noves TI no només són desenvolupades, sinó també posades en pràctica immediatament, lluint la capacitat de resposta, la flexibilitat i la voluntat d'emmotllar el terreny urbà i les vides de les seves habitants a relacionar-se més dòcilment amb totes les noves apps de comunicacions, consum, transports, enxarxats i vigilància. Suposant tant una estratègia comercial com un sector de creixement tecnològic, l'"smartcity" mostra un variat nombre de mètodes per a apaivagar els plebeus, emprant TICs i la novetat que encara emanen per a crear

la il·lusió de la participació ciutadana (semblant a com les seccions de comentaris havien de revolucionar els mitjans de comunicació). Per exemple, MobileID, és una app per a smartphones que permet a la ciutadania accedir de manera segura a les pàgines web governamentals, consultar el cens, copiar documents d'impostos, cercar col·legis electorals en el dia de les eleccions i trobar on la grua s'ha emportat el seu cotxe; així ho explica la pàgina web oficial de Smartcity. O sigui: alimenta el mateix paper de ciutadà passiu, però ara, amb el teu mòbil.

El concepte de smartcity ha engalipat la gent moderadament ecologista, promovent models de planificació urbana racional que remarquen un parell de novetats que els fan sentir bé (com els cotxes elèctrics), distraient front a la visió global de creixement econòmic que és cada cop més, i no menys, destructiva cap el medi ambient. Un estudi publicat a triplepundit.com (“people, planet, profit”) classifica Barcelona com a la tercera mundial de les “ciutats resil·lients al clima” que “han decidit seguir endavant, adoptant mesures sobre el canvi climàtic i participant al segle XXI”. L'anàlisi de la petjada ecològica de Barcelona no té en compte el tràfic aeri i marítim que duu moltes visitants a la ciutat, la producció d'ordinadors i mòbils altament tòxica, ni les grans emissions de gas d'efecte hivernacle causats per Internet, en els quals es fonamenta el model econòmic de la ciutat.

Al barri de Poble Nou, que abans era proletari i industrial, trobem un dels campus especials que està sent pioner en el model de smartcity. El “22@” és una zona dedicada a *startups* i empreses del sector tecnològic, que presumeix de més de 4 milions de metres cúbics d'espai d'oficines i 1.500 empreses que ja s'hi han traslladat. Amb el suport total de l'Ajuntament, els blocs d'apartaments vells són buidats, les velles fàbriques esbudellades, renovades i emprades per acollir les noves empreses. A l'epicentre d'aquest “campus Smart City” està la subvencionada Barcelona Activa, un centre dedicat a animar *startups*, donant-lis espai d'oficines gratuït els dos primers anys.

Una nova lògica de la gentrificació

Gegants com Apple, Google i Samsung continuaran donant forma a l'univers de les TI i l'economia global en un futur previsible. Enlloc d'intentar competir amb elles, l'Ajuntament ha cultivat un nínxol que les complementa, un brou de cultiu per a les *startups* que desenvolupen molts tipus d'apps i innovacions que omplen les fronteres tecnològiques obertes per pioners de l'alçada de Google; i un punt de trobada per a les finançadores i desenvolupadores desesperades per fer una pausa dels climes comparativament tristos de San Francisco, Nova York i Londres.

A diferència d'aquestes ciutats, Barcelona pot presumir d'una mà d'obra barata però cada vegada més preparada, i d'un sector serveis encara més barats disposats a satisfer tots els capricis gastronòmics, culturals i d'oci de les *yuppies* i delegades comercials. Un problema històric del capitalisme ha estat que els sectors industrials crucials han hagut d'estar compensats sovint amb privilegis i estabilitat als treballadors, fet que amb el temps acaba constituint una obstrucció a la seva explotació i al creixement exponencial. En el sector de les TI, per contra, podem observar una forma de treball molt precari (contractes temporals, pocs o cap dret laboral) que està també molt ben remunerat. I Barcelona està explotant aquest fenomen al màxim. Aprofitant-se del seu cost de vida baix i de la saturació dels centres més prominents d'ocupació en les TI, pot oferir un lloc on treballadores de les TI són atretes a participar en la seva producció molt valuosa per sous que són relativament baixos en el seu camp.

I han unit aquest treball precari molt ben pagat al treball precari molt mal pagat del sector de serveis. Un altre bonus del model Barcelona és que no provocarà que els preus immobiliaris i el cost de vida pugin massa, com ha estat el cas amb l'expansió econòmica a San Francisco, Londres, i altres ciutats. La gentrificació tradicional, mesurada pels lloguers en augment, convertiria Barcelona en un moribunda cultural, i forçaria o a una pujada de sous o a una manca de mans en el sector de serveis; així com a que la treballadora del restaurant, hotel o tenda no podria permetre's ja viure aprop. La pressió resultant constituiria una amenaça a tot el cicle d'acumulació, amb l'excedent de riquesa generada amenaçant amb devaluar la pròpia riquesa generada.

El concepte de gentrificació fou originalment desenvolupat per a descriure un procés de desplaçament, en el qual mecanismes mercantils i governamentals permeten a una classe econòmica més alta, apropiarse del barri d'una classe econòmica més baixa, sent l'exemple original el districte de classe treballadora d'Islington (Londres). Per a mi, l'element fonamental és de pèrdua i indefensió collectives. Així i tot, en l'estudi de la gentrificació, els lloguers en augment —el mecanisme més fàcilment quantificable que pot impulsar el procés— sovint esdevé un substitut per a la pròpia gentrificació, tapant les dimensions estratègiques de la planificació estatal i ignorant qüestions d'identitat i auto-organització del barri. Si es perd el barri sense que pugin els lloguers, seguim parlant de gentrificació?

Aquesta pregunta és particularment pertinent a Barcelona, on la crisi i l'esclafit de la bombolla immobiliària han provocat, en realitat, la caiguda dels preus dels lloguers durant alguns anys (encara que no necessàriament en proporció als sous). L'anteriorment obrer Poble Nou ha estat omplit amb cafeteries per a turistes de camí a la platja, i un bon tros del barri ha estat pres pel 22@; el Raval i el Casc Antic, barris de classe treballadora i immigrants, estan sent destrossats pels hipsters, atrets per esdeveniments culturals, museus nous, projectes de construcció agressius, bars de moda i restaurants vegans; la Barceloneta, abans poble pescador, ha estat transformat en un apèndix de la platja, amb llars convertides en pisos destinats a lloguers de curta durada i barris forçats a aguantar les inacabables hosts de gent fent vacances; Poble Sec ha estat declarat zona de compres per a turistes

que desembarquen dels creuers en el Port de Barcelona, i a altres barris els apartaments buits estan sent comprats o llogats per gent del nord d'Europa i Amèrica del Nord que està de vacances. Els parcs i places que els veïnats guanyaren després de dures batalles, resistint l'explosió de la construcció sense control dels anys '80 i '90, han estat presos per bars i restaurants, estenent àvidament les seves terrasses privades a l'espai públic (pagant permisos a l'Ajuntament, evidentment).

Cada vegada més, les persones estan perdent el control dels seus barris, i aquests barris estan perdent el seu caràcter comunal i de classe treballadora mentre els *yuppies* i turistes són portats amb tots els

mètodes necessaris. Malgrat que els lloguers no estan pujant massa, sí que estan pujant el valor de les propietats, i algunes persones estan sent desplaçades perquè, donada la manca de feina, la seva única opció és la d'arrendar els seus apartaments i moure's a les perifèries. Hi ha també una crisi d'hipoteques. Entre l'any 2007 i el 2010, hi hagué 40.000 desnonaments a Catalunya. Desenes de milers de persones a Barcelona han estat expulsades de les seves llars quan ja no les han pogut pagar. Els interessos en augment, sumat a l'atur persistent i els rescats bancaris sense cap control o les retallades a les proteccions socials han constituït un altre conjunt de mesures que contribueixen a que els barris puguin ser buidats dels seus habitants tradicionals.

Molts barris han organitzat protestes contra el turisme. L'Ajuntament contestà amb algunes mesures deslluïdes apellant al comportament cívic i a la "convivència", o l'harmonia veïnal. La nova administració progressista inclou desafiaments al turisme descontrolat en la seva plataforma; doncs, l'elit de la ciutat també demostra un interès en canviar el tipus de turisme que s'impulsa. Al cap i a la fi, els patis per a universitàries èbries no quadren amb els patis estimulants

intel·lectual i culturalment requerits pel sector de les TI. Així i tot, les universitàries encara són benvingudes i ateses, encara que poden ser empeses cap a illes festives com Eivissa, a poques hores de viatge en vaixell des del port de Barcelona.

Malgrat les mesures parcials preses pel govern municipal, moltes residents senten que la seva ciutat ha estat presa pel turisme, un sentiment que intensificà la fúria manifestada als avalots de Can Vies del maig de 2014. Malgrat que segons els mitjans, només estava en joc un centre social okupat, els milers de persones que prengueren els carrers, combateren la policia i prengueren foc a la maquinària de les obres,

parlaren alt i de forma recurrent sobre models de ciutat diametralment oposats: el model dissenyat per a generar beneficis i garantir el control social, imposat per inversors i l'Ajuntament; i el model proposat i posat en pràctica a través de l'acció directa per les pròpies veïnes, basat en habitatge per a tothom, centres socials autònoms, parcs i jardins autogestionats, sanitat, educació i transport gratuïts i d'alta qualitat, cultura sense mercantilitzar, i assemblees veïnals.

Les esvalotadores tenien tant de suport, que van forçar a l'Ajuntament a fer un pas enrere, cancel·lant el desallotjament de Can Vies. Però com que mai ha estat només un centre social, l'autèntica batalla només ha estat postposada.

El braç fort darrere el lliure mercat

Les forces del mercat soles no basten per engegar els processos de desenvolupament que estan destruint Barcelona. L'Ajuntament sempre ha estat un pas endavant a la partida, posant en marxa polítiques i projectes proactius i agressius amb visió de futur, lligant-ho a un pla urbanístic unificat que s'arrossega d'una administració política a la següent, que s'estén més enllà dels límits municipals de la ciutat de Barcelona, i que és avaluat i actualitzat amb regularitat. Aquesta planificació central forta és necessària per nodrir la inversió i el progrés. Sense l'elaboració d'estratègies d'elit, Barcelona segurament s'hauria estancat com a ciutat, esqueixada entre la indústria i el turisme de segona classe i aclaparada amb un sector de la construcció col·lapsat que s'havia tancat a sí mateix en un racó.

L'elit política, així i tot, no està totalment al costat de Barcelona. El recent auge del moviment independentista de Catalunya, amb suports que

arriben dels mitjans i les institucions polítiques, pot ser llegit, en part, com un intent de l'elit catalana de pressionar l'elit espanyola i el govern central a Madrid per a que doni més suport a l'aposta econòmica de Barcelona. Al cap i a la fi Barcelona, i no Madrid, està millor posicionada per a guanyar un lloc a l'eix tecnològic internacional, però el govern espanyol continua subvencionant Madrid, prenent més de Catalunya en impostos del que dona en projectes de desenvolupament o altres favors. En contrast amb els EUA, Espanya segueix un model més tradicional, en el qual les províncies existeixen per a alimentar el govern central, enlloc de a l'inrevés. Amençant amb la ruptura, la classe empresarial i política de Catalunya pot forçar Madrid a contemplar la possibilitat d'una Espanya sense la joia de la seva corona econòmica, potencialment provocant un canvi favorable en les polítiques.

Malgrat la manca de suport de Madrid, l'Ajuntament ha cultivat una "Marca Barcelona" durant anys, promovent el nínxol de mercat de la ciutat i pressionant per atreure fires de comerç i altres grans esdeveniments. El principi de tot plegat fou quan Barcelona acollí les Olimpíades d'Estiu l'any 1992, encenent la primera gran onada de turisme, renovació urbanística i demolició de barris pobres. La ciutat havia estat considerada una candidata amb poques possibilitats per a l'honor, però als anys '80 els poders institucionals feren una campanya intensa i convenceren al Comitè Olímpic de que podien assumir el repte, prenent el premi al preferit Amsterdam. Des de llavors, l'Ajuntament ha estat anticipant les necessitats de les inversores, emprenedores, turistes i les forces de la llei i ordre que mantenen la ciutat presentable per les anteriors.

Mentre es desenvolupaven les seves ordenances cíviques, el 2006, Barcelona acollí l'exalcalde de Nova York Rudolph Giuliani, qui aconsellà a l'Ajuntament sobre les polítiques de vigilància “Broken Window” i “Zero Tolerance” i sobre netejar la imatge de la ciutat. Les lleis de civisme de llavors ençà s'han estès a través d'Espanya i a Giuliani se l'ha referenciat com a una gran influència de Xavier Trias, l'anterior alcalde de Barcelona. Estenent la vigilància sobre activitats comunals com puguen ser penjar cartells, fer pintades, beure, posar música als carrers o estendre la roba als balcons, l'Ajuntament començà a multar assíduament les activitats populars per augmentar el control sobre l'espai públic.

Com a San Francisco, la policia a Barcelona ha hagut de jugar un rol enèrgic per tal de subscriure els processos de desenvolupament econòmic i de gentrificació en joc. Però al contrari que als Estats Units, una guerra contra el crim draconiana no funcionaria a Catalunya, perquè els poders extra a la policia, les sentències massa dures i l'inevitable increment de violència policial al descobert recordaria massa a la dictadura feixista. Tampoc és una opció viable un major suport de les elits a organitzacions feixistes, encara que els elements de més extrema dreta de l'elit han estat, de fet, provant de copiar l'estratègia desenvolupada a Grècia, on feixistes han estat emprats com paramilitars per a destruir la resistència a les mesures d'austeritat. Les feixistes, però, no són guais, ni cosmopolites, així que no són compatibles amb les necessitats econòmiques i culturals d'un pati *yuppy*. Així doncs la resposta, i un element vertebrador del model Barcelona de desenvolupament urbà, ha estat l'antiterrorisme.

Això no és cap sorpresa, donat que Espanya fou un dels primers països que posà en marxa polítiques integrals d'antiterrorisme com a mitjà de control social dins una societat democràtica. De fet, el principi d'excepcionalitat, central a l'antiterrorisme, té la seva arrel en la jurisprudència nazi, i han estat dues democràcies recentment feixistes —l'altra a part d'Espanya és Alemanya evidentment— on aquestes polítiques arribaren primer a la preeminència, dècades abans d'al-Qaida i l'11-S. A Espanya, el primer objectiu social en ser encabit dins la categoria de terrorisme fou el moviment independentista basc. Una força important per fer caure la dictadura de Franco, el moviment basc fou així i tot un objectiu per a la repressió començant en els primers anys de la nova democràcia. Era un desenvolupament previsible. El bipartidisme *de facto* era governat per feixistes, ara conservadors, i ara socialistes, els quals havien estat legalitzats i benvinguts al poder en un pacte amb el diable (amb els seus antics enemics).

Les tortures policials, l'aïllament, l'empresonament de llarga durada, i la criminalització de qualsevol tipus de suport popular eren les mesures excepcionals que l'Espanya democràtica normalitzà en la seva guerra contra el moviment independentista basc. Com que l'Estat mai cedeix poder, només l'acumula, era previsible que després de desarmar el moviment basc, el govern espanyol identificaria una nova amenaça terrorista enlloc de desmantellar el seu aparell anti-terror. En les cíniques paraules de Javier Bermúdez, jutge i ex-president de l'Audiència Nacional, un dels jutjats més importants d'Espanya, “*el terrorisme no és, i no pot ser, un fenomen estàtic, sinó que s'estén i diversifica constant i gradualment en un ampli rang d'activitats, raó per la qual el*

legislador penal democràtic, en l'obligatòria resposta a aquest complex fenomen, també ha d'estendre l'espai penal d'aquells comportaments que objectivament s'han de considerar terroristes [...] Una organització terrorista amb objectius pseudopolítics pot intentar aconseguir-los no només a través d'actes terroristes, sinó que també a través d'accions que considerades per elles mateixes no podrien ser classificades com actes terroristes (mobilitzacions populars no violentes, actes de propaganda no violents, augmentar la consciència sobre la importància dels seus objectius, etc.)” (2002).

Les noves terroristes són les anarquistes. Ni tan sols els fiscals —sempre aficionats a la ficció— afirmen que les anarquistes a Espanya hagin matat alguna persona, però així i tot durant molts anys els mitjans han estat reproduint fil per randa els comunicats de la policia que anuncien

l'amenaça anarquista. El perfil de l'anarquista és el d'una immigrant i agitadora professional, l'únic objectiu de la qual és aprofitar qualsevol oportunitat per a crear violència i desordre. Un truc vell i gastat que ha aconseguit durar segles, però que algunes persones, tristament, encara troben creïble. Sense sang a les mans, les anarquistes no han estat quietes, així i tot. El que sí han fet és participar entusiasta i efectivament a les vagues generals de 2010 i 2012 (prengueren els carrers en protesta a les mesures d'austeritat i aturaren temporalment l'economia), en el moviment d'ocupació de les places del 15M que desafia la legitimitat de la democràcia espanyola, en els avalots per protegir Can Vies, en les campanyes contra els controls als espais públics, en les marxes anuals de l'1 de Maig i altres esdeveniments que mantenen viva la història radical de Barcelona, als centres socials i projectes d'infraestructura autònoms que presenten un model de cultura no-mercantilitzada i economies

locals basades en la solidaritat i suport mutu enlloc del benefici i la propietat privada, en resistència a desnonaments hipotecaris i desallotjaments de llars, i als atacs dels bancs i institucions governamentals.

Les anarquistes no són les úniques que participen en aquests moviments i formes de rebellió, ni és cert que la repressió policial es dirigeixi només a elles. Les anarquistes simbolitzen els elements més radicals i intransigents. Atacant-les, l'Estat en realitat està atacant les pràctiques d'acció directa, solidaritat, autoorganització, sabotatge i autodefensa col·lectiva. Si les anarquistes poden ser demonitzades com a terroristes, la resta de persones estarà empenya a allunyar-se de les tàctiques anarquistes

i abraçar les línies d'acció institucionals i reformistes que són fàcils de desviar o cooptar.

El novembre de 2013 cinc anarquistes foren detingudes a Barcelona, totes immigrants; dues estan encara empresonades esperant judici. Amb el temps, aquest primer colp donaria lloc a una operació més gran. El 16 de desembre de 2014, 11 anarquistes de la ciutat i província de Barcelona foren detingudes amb càrrecs de terrorisme i tres centres socials foren saquejats. La investigació fou duta a terme pels Mossos d'Esquadra i les ordres foren signades per Javier Bermúdez. L'evidència que les connecta a qualsevol acció de sabotatge és dèbil, però també estan acusades de pertànyer als Grupos Anarquistas Coordinados. Els GAC són, o eren, una organització pública anarquista que feu poc més que fer alguns debats i publicar un llibre que critica la democràcia, però la policia, ajudada pels mitjans, ha declarat arbitràriament al grup com a organització terrorista. No havent acabat, la policia duu a terme més detencions amb càrrecs de terrorisme el 30 de març, aquest cop a 15 persones, majoritàriament de Madrid aquesta vegada, però amb tres de Barcelona.

El govern no és tan estult per a afirmar de manera oberta que aquestes detencions són una resposta a la participació anarquista a les vagues, protestes, revoltes i avalots dels darrers anys; de fet estan intentant fortament retratar-los com a fenòmens totalment desconnectats. Però uns quants fets resten davall la seva maniobra. Els mitjans comencen a bastir els fonaments per a la repressió policial, preparant la figura de l'anarquista criminal i immigrant, específicament en resposta a les protestes combatives de l'1 de Maig i les vagues generals avalotades.

A més, la repressió policial en aquells moments de desordre urbà, específicament a Barcelona, no havia arribat a efectuar detencions i empresonament d'anarquistes, les quals en general han acumulat una experiència col·lectiva que les permet afrontar el control estatal dels carrers i en sortir-se'n. Per exemple, les processades pels avalots de Can Vies han estat en molts casos gent que estava de pas i que havia participat a la festa sense tapar-se la cara, o bé periodistes, espectadors i adolescents que anaven a la seva primera manifestació. El govern clarament necessitava altres mecanismes per a castigar un element important en aquests conflictes.

Finalment, moltes de les accions de sabotatge específiques per les quals les anarquistes detingudes els anys 2014 i 2015 foren acusades ocorregueren en el context de les mesures d'austeritat, les protestes anti-desnonaments, les vagues generals, els avalots a Burgos contra el projecte de gentrificació de Gamonal i les corresponents protestes solidàries a Barcelona, ocupacions estudiantils, etcètera. Els comunicats reivindicant aquests atacs, habitualment tenien com a objectiu els bancs, i explícitament referenciaven els conflictes socials en curs. El sabotatge, una vella tradició de la classe obrera que els governs d'arreu del món estan intentant processar cada pic més com a terrorisme, forma part dels moviments populars, i aquestes accions específiques eren part de la resposta, des del carrer, contra l'intent del govern d'imposar austeritat, de redissenyar agressivament els barris en interès del negoci i d'exigir al poble que estigui content amb les miques.

I malgrat que les fiscals no poden afirmar amb gens de certesa que les anarquistes que han detingut hagin participat realment en cap d'aquestes accions de sabotatge, el que sí saben és que les acusades manifesten obertament el seu suport a les lluites revolucionàries, d'igual manera que donaven suport obertament a les detingudes abans que elles. Aquestes són les activitats per augmentar la consciència sobre les quals avisava el jutge Bermúdez. La policia no sap qui cometé les accions il·legals específiques, però el seu autèntic objectiu és un moviment sencer. Les seves tàctiques de la por aplicades amb mà dura foren evidents a través de l'espectre polític. Després de les detencions de l'Operació Pandora de 2014, una marxa solidària espontània de 5.000 persones de diversos àmbits en suport a les anarquistes i a Twitter, #yotambiensoyanarquista, s'escampà com una taca d'oli a través de l'Estat espanyol.

El govern de Catalunya no té esperança de projectar Barcelona en un eix internacional de les TI si no pot controlar a la seva població. Se suposa que les persones, al cap i a la fi, han de ser recursos, no éssers autoorganitzats amb els seus somnis i habilitat per definir els seus desitjos i necessitats, i amb visions pròpies de com haurien de ser els seus barris. Algunes habitants de Catalunya s'estan empassant el nou model de ciutat, estudiant disseny web, imaginant les seves *startups* de TI, o acontentant-se amb feines a bars i restaurants guais. Però moltes residents de Barcelona no estan contentes amb el nou arranjament, i estan constituint, un cop més, una força capaç de bloquejar els plans de les inversores i de l'Ajuntament. Les delegades de les fires de comerç són escopides i insultades als carrers, o les *yuppies* fent feines-vacances són interrompudes per un avalot estudiantil o una vaga de transports,

i no tornen. Les turistes que pateixen robatoris, o que no poden trobar allotjament barat, cerquen altres destinacions. Si les veïnes resisteixen desallotjaments col·lectivament, el caràcter del seu barri no podrà ser canviat tan ràpidament. I si el poble lluita pel control dels carrers, l'Ajuntament no podrà imposar a aquests els seus plans, com si fossin poc més que un mapa en el qual dibuixar.

Si les autòctones no obeeixen, les autoritats estaran obligades a reemplaçar-les. En el seu eix imaginari, no gaudeixen només de l'exemple de la gentrificació de San Francisco. L'altre pol és l'enclavament tecnològic que ha crescut al voltant de Tel Aviv. I quin exemple millor de model de país construït com a comunitat blindada⁶

---

6. A l'original, "gated community", una zona residencial vallada i privatizada,

que Israel? Així com San Francisco proveeix un pati que es pretén que sigui culturalment estimulants per les seves treballadores intel·lectuals, Israel llueix un altre tipus de pati, un laboratori, més precisament, en el qual les sempre presents preocupacions de seguretat i control social creen l'ambient més estimulants per a desenvolupar multitud d'aplicacions militars i policials juntament amb l'expansió en curs de l'alta tecnologia. L'esquerra del moviment independentista català ha lamentat durant molt temps les connexions polítiques i econòmiques properes entre Catalunya i Israel. Aquestes connexions podrien proveir l'ajuntament dels recursos i innovacions que necessitarà per gentrificar un camp de batalla.

Farà ús d'aquestes mesures l'administració de Colau? La nova alcaldessa ha anunciat ja un canvi en el lideratge de la policia de la ciutat, encara que aquest moviment és estàndard. I no hauríem d'oblidar que fou durant la gestió d'ICV de la Conselleria d'Interior de Catalunya que els Mossos cometeren alguns dels seus pitjors abusos de la darrera dècada, com el cas 4F en el qual diverses okupes foren incriminades i torturades, resultant en què una d'elles es suïcidà, o el cas "kubotan", en el qual la policia atacà una manifestació amb una nova arma de control de masses illegal. Una altra possibilitat pertorbadora és que Barcelona en Comú opti per un ús innovador de policia de proximitat, restaurant la seva imatge pública merescudament embrutada, i recobrant la pau social del qual l'actual model de gentrificació s'aprofita.

---

exclusivament accessible als habitants rics i protegida amb serveis de seguretat privada.

Espai públic, espai privat i espai comunal

Una de les raons per les quals Amsterdam perdé la seva aposta pels Jocs Olímpics de 1992, obrint la porta a la gentrificació agressiva dins Barcelona, és per que un obstinat grup d'autònomes, okupes i anarquistes estaven posant l'atenció de manera estratègica als moviments dels seus contrincants, descobriren els seus plans, i engegaren una campanya creativa, disruptiva i tenaç per assetjar el Comitè Olímpic i prometre desastres si els Jocs es feien a la seva ciutat.

Igualment, és factible que el poble de Barcelona espatllés els plans de l'elit atacant la Marca Barcelona, defensant els seus barris, i convertint la ciutat en un lloc incòmode per a *yuppies*, turistes i delegades de fires

de comerç. El dubtós honor, doncs, de constituir el tercer node en un eix de TI internacional passaria a alguna altra ciutat on les dissidents no fossin tan feroços ni perspícaces. El capital té el gran avantatge de la mobilitat, permetent-li subvertir la resistència popular reemplaçant abruptament la maledicció del creixement amb la plaga de la depressió. Però no ha de ser un joc de suma zero. Cada batalla contra el control social dóna una gran quantitat de lliçons apreses i aquestes lliçons poden ser compartides.

La guerra per la ciutat de Barcelona no ha estat lluitada només en les grans batalles que apareixen als titulars de la premsa. Hi ha una lluita paral·lela desplegant-se de forma silenciosa i quotidiana, mentre la gent aprèn a com reprendre el control sobre els seus barris. És lluitada amb discussions i debats a centres social, en assemblees i esdeveniments culturals a parcs i places, mitjançant cartells i pintades, amb la recuperació d'antics festivals populars que l'Ajuntament ha comercialitzat i amb xarxes de suport mutu per a resistir a desallotjaments i crear una xarxa de seguretat contra la precarietat.

Tradicionalment, les activistes que confronten la gentrificació, comercialització i imposició del control social defensen la dicotomia entre espai públic i espai privat. Així com les activistes antiausteritat estan combatent la privatització de la sanitat i l'educació, demanant un retorn total als serveis públics, també lamenten la privatització de l'espai públic, més visiblement per part de bars i restaurants que prenen voravies i places per a estendre les seves terrasses per a clients. Però algunes de les anarquistes i altres anticapitalistes que participen

en aquests moviments troben la dicotomia enganyosa, presentant al poble una solució artificialment limitada. Les seves intervencions en el moviment contra la privatització de la sanitat remarquen una tercera opció; ni privat, ni públic: comunal.

Aquesta tricotomia està en el centre de l'anàlisi presentat al llibre *Salut en Perill, Cossos en Lluita: De la resistència a les retallades a l'autogestió de la sanitat*, resultat de la participació anarquista en aquesta lluita. La visió exposada critica la defensa de la sanitat pública curta de vista de les progressistes, la qual ignora les diverses maneres amb les que el servei prioritza les necessitats econòmiques per damunt de les necessitats humanes, tractant els cossos com a màquines defectuoses, així com les maneres en què són penetrats per la pràctica patriarcal. Enlloc de senzillament invertir les retallades, com diu el llibre: *“hauríem d'aprofitar l'actual esperit de solidaritat per transformar-nos i transformar la pròpia institució de la sanitat, ocupant i autoorganitzant els hospitals i clíniques actuals, repensant la pròpia medicina per a promoure un concepte holístic, ecològic i preventiu de la salut, i comunalitzar totalment la sanitat, encarregant-nos-en nosaltres mateixes enlloc de confiar-la al govern o les empreses”*.

La mateixa tricotomia pot ser aplicada a la batalla per l'espai i la lluita per la ciutat. Al contrari de la mitologia democràtica, l'espai públic no ens pertany, pertany a l'Estat, i és un afer relativament senzill per al govern cedir-lo a l'administració privada. De fet, realment no importa si l'espai està vigilat per guardes de seguretat privades o per la seva pròpia policia; la característica crucial és que en cap cas ens pertany,

ni se'ns es permès determinar-ne directament el seu ús, com s'emmarca, la seva construcció o desaparició. Les ordenances cíviques, aprovades després de la consulta de l'Ajuntament amb Rudolph Giuliani no eren de fet una mesura de privatització, però igualment restringiren molt l'accés de la gent a l'espai. Les noves lleis incrementaren molt el control estatal sobre l'espai instituint o incrementant les multes per varis usos populars i de classe obrera de l'espai públic, com ara posar música o beure als carrers, estendre la roba als balcons, pintades, etcètera. Algunes de les mesures han beneficiat directament els espais privatitzats, per exemple criminalitzant que alguna persona begui a un banc però legitimant que alguna begui a una taula que un bar ha col·locat al carrer (després de pagar a l'Ajuntament per un permís, és clar). Això només subratlla el que el model ara dominant de "associació públicoprivada" ja fa evident: que no hi ha una profunda tensió entre els espais públics i privats. Els dos ideals existeixen en un continu que està lligat per interessos comuns. Al cap i a la fi, si es comparen els conflictes urbans relativament suaus generats per la privatització recent de l'espai públic amb els segles de tancaments, guerra, execucions massives, deportacions, desallotjaments i desarrelament que els estats moderns van haver de dur a terme per a destruir els vestigis d'espai comunal i universalitzar la institució d'espai públic, esdevé clar on queda l'autèntica diferència.

La verdadera pregunta no és: quin poder extern governa els espais en els quals estem forçades a viure? Sinó: tenim o no control directe sobre els nostres espais vitals? Aquesta és la lògica que constitueix el concepte d'espai comunal. Perquè és tan important aquest matís teòric per a la batalla contra la gentrificació? Perquè tot el que no mata el capitalisme el fa més fort. Si malbaratam tota aquesta ràbia i energia mobilitzada demandant una mera reversió de les provocacions més recents, bloquejant un pla específic de gentrificació però seguint

confiant la ciutat a una elit que en el fons té interessos diferents, en el millor dels casos només previndrem un aprofundiment de la nostra misèria, a l'igual com l'Estat del benestar frustrà els moviments de les treballadores revolucionàries amb una nova ordre de serveis públics, només per a vendre aquells serveis una vegada els moviments s'havien desintegrat i el neoliberalisme podia emergir.

Encara pitjor, un moviment parcial per a la ciutat podria prolongar aquelles condicions que fan Barcelona atractiva com a paradís *yuppy*. Els grups antidesnonament que no prenguin el pròxim pas ocupant unitats vacants per a crear habitatge gratuït, reptant per tant la propietat privada, poden produir l'efecte de mantenir baixos els lloguers, cosa que sona bé, exceptuant que els baixos lloguers de Barcelona (relativament) són un dels factors principals que provoquen el boom de les TI i duen les onades de *yuppies* i *startups*, i com s'ha dit abans, pujar els lloguers

no és la única manera de netejar un barri. De fet, si els lloguers pugen massa aviat, les treballadores mal pagades del sector serveis en les quals el sector de les TI es recolza no poden permetre's viure a la ciutat, donant lloc a l'escassetat de mà d'obra que ja s'està menjant els beneficis a San Francisco. El capitalisme ha necessitat sempre reformistes per a salvar-se dels seus excessos, i un moviment per a l'habitatge que no sigui massa radical pot evitar les contradiccions que d'altra manera destruirien els beneficis generats pel cicle d'acumulació que dirigeix tot el procés. De la mateixa manera, els moviments contraculturals que només aconseguixin diversificar la ciutat, enlloc de prendre-la, fan la ciutat culturalment atractiva a aquelles que la dessagnaran.

La intenció d'aquesta anàlisi no és suggerir que guanyem o pleguem (més aviat, mudar-nos, doncs són les nostres pròpies llars les que estan en joc), la qual cosa seria una exigència grossa considerant la potència de l'enemic al qual ens enfrontem. Més aviat, la idea de l'espai comunal és una petició de no vendre'ns barates. Els elements necessaris per a prendre la ciutat i transformar-la per a que satisfaci les nostres necessitats estan en joc. Assemblees veïnals, l'ocupació de blocs d'habitatges, hospitals i escoles, horts ocupats, canals de contrainformació i mitjans alternatius, tradicions culturals i tallers no mercantilitzats, espais per a compartir i intercanviar lliurement, centres socials, tècniques i tradicions per a confrontar la policia als carrers. El que manca és creure en nosaltres mateixes, una visió en la nostra pròpia ciutat, autoorganitzada, sense mediacions de polítiques ni relacions monetàries.

És evident que les institucions democràtiques vigents per a garantir la nostra participació en els canvis que afecten el nostre món estan dissenyades per a no funcionar, que les estructures de la democràcia són estructures jeràrquiques i d'elit que concentren poder, permetent a una poderosa minoria organitzar la nostra societat en el nom d'un poble que no és més que un espectador passiu. No crec que ningú no pugui citar exemples contraris honestament. Així i tot, la gent continua creient en aquestes estructures, o almenys fent-les servir, malgrat totes les decepcions i traïcions, perquè prendre plena responsabilitat sobre les nostres vides sona a perspectiva terrorífica. És encara més terrorífica si ni tan sols en parlem, si insistim en les subtileses entre administració pública i privada però mai desafiem el dret a que altres ens administrin.

L'elit de la ciutat té una visió agressiva i ambiciosa per a Barcelona que comportarà l'augment de la precarietat i la mort de tot allò que moltes habitants estimen. Si la gent només reacciona amb una senzilla afirmació o negació d'aquest pla, no hi ha esperança per a res més que posposar l'inevitable. Però els moviments socials radicals tenen els seus propis models de resistència i transformació. Barcelona ofereix un ric exemple d'experiències amb ocupacions de places, assembles de barris, vagues generals i batalles amb la policia que han aturat desnonaments o projectes de gentrificació. Simultàniament, dissidents a Barcelona s'han nodrit d'exemples proveïts per rebellions a Buenos Aires, Berlín, Atenes, Oakland, Cairo i Istanbul. Qui prendrà els pròxims passos? Qui tindrà fe en les nostres visions de la ciutat i les posarà en ardent pràctica? Les poderoses han convertit el món en un camp de batalla, però nosaltres: “duim un nou món en els nostres cors”.

La recerca i la majoria de la redacció d'aquest article fou realitzada abans de les eleccions municipals, en les quals Barcelona en Comú, un partit progressista que sorgí de les restes del moviment 15M, aconseguí una victòria sorpresa i posà l'activista de l'habitatge Ada Colau al desaptx de l'alcaldia. Donat que els plans de desenvolupament urbanístic de les administracions anteriors segueixen en peu i que la majoria dels processos de gentrificació es despleguen per canals burocràtics i privats que no responen necessàriament a una administració política específica, totes les dinàmiques descrites en l'article segueixen vigents.

Si les promeses de campanya de gran abast de Colau resulten en canvis profunds només podrà veure's amb el temps. En devers un any, espero publicar un altre article explorant els efectes del canvi en l'administració. Hi ha pocs motius per a tindre un optimisme cec. Per aturar aquest tren en fugida, Colau hauria d'abrogar contractes ja firmats, cancellar fires de comerç ja programades, violar drets de propietat que estaran protegits per totes les altres branques del govern, superar la influència política de la policia, i decebre inversores i gent de negocis en els quals l'Ajuntament es recolza per a finançar i implementar les seves polítiques. No és un error que les eleccions només pertanyen a una petita part dels processos que funcionen en una societat democràtica. Tampoc hauria de ser vist com una aberració que just la darrera setmana, un edifici okupat que acollia centre social feminista i diverses llars fou parcialment desnonat segons el calendari previst.

La ciutat de Barcelona evoca una gama d'imatges en contrast. Per moltes és coneguda com a una ciutat guai vora mar, famosa per la seva paella i el seu flamenco, a més de la seva rica vida al carrer. Però qualsevol que segueixi les notícies també recordarà les assemblees massives a places ocupades, protestes contra els desnonaments per impagament d'hipoteca, a més d'uns quants incidents amb greus disturbis, incloent una setmana de lluita ininterrompuda al carrer el passat mes de maig de 2014, la qual forçà que l'Ajuntament cancel·lés el desallotjament del Centre Social Okupat de 17 anys, Can Vies (un fait accompli doncs l'edifici ja havia estat pres i l'equip de demolició incendiat per esvalotadores).

De fet, hi ha una relació íntima entre aquestes dues facetes tan diferents de la ciutat. El creixement econòmic continuat a Barcelona, malgrat la crisi que està martellejant l'Estat espanyol amb un atur que arriba al 26%, depèn d'un procés dinàmic de gentrificació que està refent violentament la ciutat. Lluny de mostrar-se com un cas típic de rejuveniment urbà, la renovació de Barcelona gaudeix d'inversió internacional i una forta planificació central, les quals desdibuixen les diferències tradicionals entre indústria i turisme, feina i lleure, bones feines i precàries; jugant així, de forma estratègica, amb els punts forts de la ciutat per convertir la crisi en bonança.

